

Sygn. akt V CK 342/05

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Marian Kocon

w sprawie z powództwa K. P.

przeciwko "P.(...)" S.A. PZZ B., ZPZ S., PZZ B. w W. o złożenie oświadczenia woli w wyniku czynu nieuczciwej konkurencji oraz o zadośćuczynienie za wyrządzoną krzywdę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 16 listopada 2005 r., kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 28 października 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

1.) oddala kasację;

2.) zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1200, zł (jeden tysiąc dwieście) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powód K. P. w pozwie wniesionym przeciwko P. (...) S.A. z siedzibą w W. domagał się:

- 1) zobowiązania pozwanego do złożenia oświadczenia zawierającego ubolewanie i przeproszenie w związku z wyrażaniem nieprawdziwych opinii mogących wywołać wątpliwości co do uczciwości kupieckiej powoda;
- 2) przesłania tego oświadczenia wskazanym adresatom (odbiorcom produktów mącznych pozwanego) oraz opublikowania go w prasie na własny koszt;
- 3) zakazania działań mających znamiona nieuczciwej konkurencji wymierzonych przeciwko powodowi;
- 4) zasądzenia od pozwanego na wskazane cele społeczne sum pieniężnych w łącznej wysokości 48.000 zł.

Wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2004 r. Sąd Okręgowy w O. uwzględnił powództwo w całości.

Sąd ustalił, że powód prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą „Firma Handlowo-Usługowa K. P.”, a pozwany jest producentem mąki. Strony łączyła w okresie od 27 grudnia 2000 r. do 4 kwietnia 2002 r. umowa o świadczenie usług logistycznych i handlowo-marketingowych, na mocy której powód, za prowizją, prowadził sprzedaż produkowanej przez pozwanego mąki, mając około 200 stałych odbiorców. W czasie trwania umowy rozliczenia stron (gotówkowe i bezgotówkowe) były prawidłowe, a współpraca układała się dobrze. Po rozwiązaniu umowy pozwany poinformował odbiorców, że powód nie jest już dystrybutorem mąki oraz że producent będzie ich obsługiwał bez pośrednictwa. Wypowiedzi przedstawicieli pozwanego mogły sugerować nieuczciwość profesjonalną powoda i tak ocenili to odbiorcy. Pozwany nie zaniechał takiego postępowania na żądanie powoda, co spowodowało, że ze współpracy z powodem zrezygnowało część klientów.

Sąd Okręgowy uznał, że pozwany rozpowszechniał nieprawdziwe wiadomości o niezetelności i nieuczciwości powoda wśród jego klientów (odbiorców mąki), czym działał na jego szkodę, a wskutek utraty części klientów szkoda taka rzeczywiście powstała. Tym samym postępowanie pozwanego, celowe i zawinione, było czynem nieuczciwej konkurencji (art. 3 i 14 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji) uzasadniającym skuteczność żądań powoda opartych na przepisie art. 18 ustawy.

W następstwie apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo.

Sąd Odwoławczy stwierdził, iż Sąd I instancji naruszył zasadę swobodnej oceny dowodów i w konsekwencji niezasadnie przyjął, że pozwany dopuścił się czynów

nieuczciwej konkurencji. W następstwie własnej oceny materiału dowodowego Sąd Apelacyjny ustalił, iż umowa stron została rozwiązana z przyczyn ekonomicznych, dla obniżenia kosztów przedsiębiorstwa, co umożliwiło zaoferowanie odbiorcom niższej ceny mąki. Było to działanie konkurencyjne, ale dozwolone, zgodne z zasadami gospodarki rynkowej, korzystne dla konsumentów.

Sąd II instancji ocenił odmiennie zeznania świadków i uznał, że w świetle ich nie można przypisać pozwanemu nieuczciwego postępowania szkodzącemu powodowi, w szczególności rozpowszechniania informacji o nieuczciwości i nierzetelności powoda. Odnotowane zostały tylko pewne nieścisłości w rozliczeniach i zaległości płatnicze po obu stronach, nie mające większego praktycznego znaczenia. Częściowe zaś „przejęcie” klientów powoda przez pozwanego nastąpiło nie wskutek postępowania nierzetelnego, lecz w następstwie zaoferowania im niższej ceny mąki, sprzedawanej przez producenta bez udziału pośrednika. Nie było to przy tym przejściowe obniżenie ceny poniżej kosztów przedsiębiorstwa dla „zniszczenia przeciwnika”, lecz efekt racjonalnego gospodarczo obniżenia kosztów.

Powód w kasacji wniósł o uchylenie wyroku odwoławczego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Skarżący powołał się na naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 3 ust. 1 i art. 14 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, przez przyjęcie, że działanie pozwanego nie nosiło cech nieuczciwej konkurencji.

Zarzucił też naruszenie prawa procesowego, a to art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c., przez dokonanie ustaleń sprzecznych z zebrany materiałem dowodowym, z niepełnym, wybiórczym przedstawieniem motywów zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wyrok apelacyjny, z uwagi na datę jego wydania, został zaskarżony kasacją i do jej rozpoznania miarodajne są przepisy procesowe obowiązujące przed dniem 6 lutego 2005 r. (zob. art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie kodeksu postępowania cywilnego... – Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98). Oznacza to, że dopuszczalne było powołanie się przez kasatora na uchybienia Sądu odwoławczego odnoszące się do ustalenia faktów i oceny dowodów. Po nowelizacji, tego rodzaju zarzuty zostały wyłączone (por. art. 398³ § 3 k.p.c.). Ma to kluczowe znaczenie przy rozpoznaniu kasacji, w której zdecydowanie na pierwszy plan wysuwają się zarzuty procesowe. Bez skutecznego zakwestionowania ustaleń dokonanych w postępowaniu apelacyjnym nie może być bowiem mowy o naruszeniu prawa materialnego; subsumcja

prawnomaterialna jest mianowicie zgodna ze zdarzeniami faktycznymi odtworzonymi samodzielnie przez Sąd II instancji.

W uchwale z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, mającej moc zasady prawnej, Sąd Najwyższy stwierdził, że sąd II instancji może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania wyroku sądu I instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania (OSNC 1999, z. 7 – 8, poz. 124). Sąd Apelacyjny był więc kompetentny do samodzielnej oceny materiału dowodowego na podstawie art. 282 k.p.c.

W systemie apelacyjno-kasacyjnym sąd kasacyjny jest sądem prawa, a nie sądem faktu, stąd spod jego kognicji umyka w zasadzie problem oceny dowodów, tym bardziej w sytuacji, gdy ocena dotyczy dowodów osobowych. Taka wykładnia zawsze była miarodajna, a aktualnie obowiązujący art. 398³ § 3 k.p.c. tylko ją w sposób kategoryczny potwierdził.

Skoro więc Sąd Apelacyjny dokonał w sposób uprawniony ustalenia stanu faktycznego na podstawie dowodów osobowych (zeznań świadków) i uzasadnił tę ocenę, nie można tych ustaleń skutecznie zakwestionować w postępowaniu kasacyjnym, z powołaniem się na naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. Tymi ustaleniami jest związany Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹¹ § 2 k.p.c.

Należy zauważyć, iż zakres działalności gospodarczej stron nie jest tożsamy; pozwany jest dużym producentem mąki, a powód – jedynie drobnym pośrednikiem. W ujęciu przedmiotowym, wątpliwe jest tu pole konkurencji. Czynem nieuczciwej konkurencji mogło być zatem jedynie rozpowszechnianie przez pozwanego nieprawdziwych wiadomości o cechach osobistych powoda (art. 14 u st. 1 i ust. 2 pkt. 1 ustawy). Sąd Apelacyjny miarodajnie ustalił jednak, że pozwany nie pomawiał powoda o nieuczciwość (nierzetelność) kupiecką i przy takim ustaleniu nie mogą być skuteczne zarzuty kasacyjne skarżącego. Należało więc oddalić kasację (art. 393² k.p.c.) i orzec o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 98 i 108 § 1 k.p.c.).